
Det moderne Menneske og Døden

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Det moderne Menneske og Døden

4

Det moderne Menneske og Døden

Det moderne Menneske og Døden

Det moderne Menneske og Døden.

Jp. 29/11 31.

Af Sognepræst Kaj Munk.

Naar man taler om at tro i religiøs Betydning, jeg tror paa Gud, jeg tror paa Jesus, jeg tror paa et Liv efter Døden, saa foreligger der jo en ganske anden Brug af Ordet end den almindelige og dagligdags, jeg tror det bliver godt Vejr i Morgen, jeg tror paa, at Jorden er rund. Vejret i Morgen og Jordens Kugleform, det er noget, jeg kan vide noget om og føre Grunde i Marken for; endvidere er det noget, der ikke angaar mig synderligt, i hvert Fald ikke det personlige i mig; gaar det hen og bliver Regnvejr, eller skulde Jorden engang vise sig at være firkantet som en Brosten, nu, saa klarer jeg mig endda. Men naar det gælder Afgørelsen af det Spørgsmaal: var Jesus Kristus en forvirret Svindler eller bragte han virkelig Sandheden fra Gud? da er vi ude over alle Beviser og Grunde og Sandsynlighedsræsonnementer, og Svaret vil falde udelukkende efter, hvad jeg selv inderst inde for Alvor har Trang til. Har Mennesker slet ikke Brug for nogen "Sandhed fra Gud", vil det forblive ligegyldigt, om Jesus bragte den. Har Mennesker nok i "dette" Liv, hvad skal de saa med Troen paa et andet?

*

Nu er det øjensynligt, at midt mellem alle Jordens Indvaanere er der stadig en anelig Menighed, for hvem det evige Liv er et Syn, vel værd at gribe efter. Og der kan heller ikke være Tvivl om, at denne Menighed vilde være endnu aneligere, hvis alle havde Mod til at bekende Kulør. Alligevel er det saadan, at i Forhold til gamle Dage er det kun et ringe Faatal, der virkelig lever i Forestillingen om, at det egentlige Liv først tager sin Begyndelse efter Døden.

Døden fører nu om Dage kun en taalt Tilværelse mellem os. I forrige Tider havde man den altid rendende sig i Hælene, fartende om paa Landevejene og klaprende med Dørene i Husene. Krig og lovløse Tilstande, Urenlighed og daarlig Ernæring og Sygdomme slugte en Masse Menneskeliv. Ofte var Ægteskaberne ikke børnerigere end nu om Dage, skønt Fødslerne var mangfoldigere. Man lærte da for Alvor at regne med, at Livet var kortvarigt og ustabilt, og denne Følelse kaldte paa Trang til et Liv, der var løftet op over Tilfældighedernes latterlige og skænbetyngede Spil. Og naar først Trangen var der, da var det ikke svært i hine mindre kritiske og fantasibevægede Tider at holde Ønsket for opfyldt.

Vor Fremskridstid har anmodet Døden om venligst at holde sig i Baggrunden. Har han udset sig et Offer, styrter højtstuderende og erfaringsbelastede Læger med Alverdens Gifte og skarptslebne Knive i Hænderne sig imod ham, og ofte maa han vige for Overmagten. Ja, vi dør sjældent nu om Dage og er som Regel gamle og graa, naar vi dog alligevel trods alt maa til det. Men saa kommer det som Naturens Orden, og efterlader ikke stort anden Følelse end Fornemmelsen af, at noget selvfølgelig er sket. Savnet og Meningsløshedsfølelsen, de to store Regninger, som Døden forhen saa ofte præsenterede sine Debitorer,

ser vi nu sjældnere til. Samtidig er Livet blevet saa komfortabelt indrettet; det nødvendige mangler ingen af os, og Luksus har de fleste. Er det da ikke en dejlig Skov; her er slet ingen Røvere. Saa fortrængt af Bevidstheden er Døden, at den slet ikke maa nævnes. Se, hvor vi allesammen lyver, naar vi samles om et Dødsleje.

Og det er ikke noget, vi skammer os over. Forlængst har Filosofien fastslaaet, at "det frie Menneske" tænker ikke paa Døden, men paa Livet. Og Litteraturen - ja, i den purunge Marcus Lauesens Bog "Og nu venter vi paa Skib", der er fuld af en 60-aarigs Livsvisdom og Menneskehjertekundskab og forøvrigt meget utilfredsstillende at læse og meget trættende og drøj at hugge sig igennem, dér ses det ogsaa som noget særdeles fortjenstfuldt og stort, at et Menneske er optaget til det sidste af at ordne alt før sin Død undtagen sig selv.

*

Dette er Totalindtrykket: i det store og hele hygger denne Klodes Beboere sig her paa Stedet og gør det muntert og behageligt for sig, saa længe de bare kan. Ved Hjælp af Opfindelserne, de tekniske og lægevidenskabelige, bliver her bedre og bedre at være. En skønne Dag bliver Døden afskaffet ved et lille Ekstrapatent; saa er her, som her skal være. Men indtil vi er naaet saa vidt, klarer vi os ved at overse den og ikke snakke om den, og naar den en Dag slaar i Bordet for en af vore ærede Medborgere, saa har vi jo da endnu Kirken, vi har Kirken, kære Venner, til at overdøve Liglugten med Røgelse og Sandheden med en Skaaltale af en Præst.

Selvsagt, at under de Vilkaar naar Livstørsten aldrig til at blive vild. Det daglige Smaapimperier fordærver Beruselsens hellige Oplevelse.

Og selv hvor Sjælens sunde Evighedsinstinkt hugger sig igennem al Kulturens Similivæsen i et Suk og et Raab, er det dog svært at faa Øje paa Stjernerne igennem den elektriske Gadebelysning. Thi Fantasien har faaet knækket sine Vinger; altfor længe er der spurgt efter Argumenter og Beviser og om, at Regnestykket dog endelig gaar op. Og hvordan kan Fantasien svinge sig mod Himlen, nu da vi har Flyvemaskiner til at gøre det? Miraklet, der før hørte hjemme i Sjælens Verden, er nu flyttet over i Materiens. Hvordan er det gaaet til? Ved uden at slappe Grebet et Øjeblik at føre Fantasiens Hingst i Logikkens haarde Tøjle. Det har bragt "Sejrene" og skabt en triumferende Menneskehed, der kun anerkender sig selv og sin egen Kraft og sine selvavede Bedrifter. Den skal ikke have noget af at komme i Himlen, medmindre den faar Lov at konstruere den selv.

Ligesom det gik allerbedst, dukkede Døden op paa Skuepladsen og smilte til højre og venstre: jo, vi er her endnu. Den blev baaret af Krigen og Pesten, og bag efter dem kom Krisen løbende og slog Kolbøtter. Da sad Folk midt i Angst, midt i Savn og Fallit og begyndte at ane, at det menneskelige Samfunds store Aktieselskab nok ikke var saa konsolideret endda. Og nogle af dem følte et gammelt Spørgsmaal rejse sig inderst inde. Men det er svært at krydse med Sejlskib i Stormvejr, naar man kun har brugt Motorbaad, fra man var ung. Saa oplever man da det Særsyn, at Folk i Angst for Valg og personlig Afgørelse giver sig tynde Hedningespekulationer i Vold eller, vildført af Tidens Tyrkertro paa Beviset, tyr til Spiritismen, den, der vanhelliger Evigheden ved at ville gøre den afhængig af Haandgribeligheden.

Den øvrige Verden fortsætter i det gamle Spor: med at danne gensidige Forsikringselskaber og reformere og forandre og opfinde. Der findes ikke det Under, der er digtet af en af de gamle, uden at der stiller en sletbarberet Laboratorieforsker og forklarer: "Det skal laves efter denne Formel; nu skal De se."

Og vi ser.

Men midt i den beundrende Skare er vi nogle Stykker, der pludselig opdager, at Forskeren er mager; ja, Mennesket har Ribben og vistnok lidt tuberkuloserødt i Kinderne. Og ydermere ser vi, at Menneskeheden i Dag som for Aartusinder siden er nøgen og ubeskyttet og viet til meningsløs Død.

Og vi synes, at denne Viden maatte knuse vort Hjerte, om ikke vi turde bekende, at vi tror paa Kødets Opstandelse og det evige Liv.